

is LUBLINK de centrale figuur. Maar TYDEMAN en zijn „Dulces” richten op litterair-critisch en -historisch gebied zeer weinig uit; LELYVELD en MACQUET worden, goedschiks of kwaadschiks, geleid of rechtgezet door VAN GOENS. MACQUET is een bezadigd, VAN GOENS een vurig nieuwlichter. En LUBLINK leert NICOLAI's *Allgemeine Deutsche Bibliothek* bijna uit het hoofd.

Bij het woord *aesthetica* denken wij aan VAN ALPHEN en PERPONCHER, Utrechtenaars weer. Ook achter hen stond VAN GOENS, al behielden zij meer zelfstandigheid dan de Leidsche „Bijdragers”. De verhandelingen van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, die hier in aanmerking komen, zijn van VAN ENGELN, VAN ALPHEN, BILDERDIJK. Den doopsgezinden, zeer vrijzinnigen VAN ENGELN; en den jongen BILDERDIJK, die nog met zijn tijd meegaat. VAN ALPHEN alleen is wezenlijk-gereformeerd. Dat DE PERPONCHER heel anders dacht, is bekend genoeg. Maar ook VAN ALPHEN, ofschoon zich soms al weleens in de verhouding van godsdienst en kunst verdiepend ⁴⁰⁾, bepaalt zich toch in hoofdzaak nog tot de propaganda van de nieuwe Duitsche en Engelsche kunstphilosophie, en den strijd tegen overschatting onzer eigen dichtkunst; beide dingen, waarin zijn zwager VAN GOENS hem het voorbeeld had gegeven.

De *Aufklärung* heerschte in literatuur en in kritiek bijna oppermachtig. De *Nederlandsche Bibliotheek* — ruim genoeg anders om hier het eerst de *aesthetica* van MENDELSSOHN in vertaling te brengen — kampte, met haar secondant BARUETH, tegen BETJE WOLFF en BURMAN, de heldin en den held der Nederlandsche verlichting.

De invloed op onze literatuurgeschiedenis?

Hier ligt de oorsprong, meer nog dan bij BRANDT, van de *Vondellegende*. BURMAN, fel anti-Dordtsch en even fel anti-Orangistisch, kiest VONDEL, den hekeldichter, tot zijn helper. Van zijn eigenlijk doel legt de *Rhythmus monachicus pro Vondelio*, zoo geestig van vorm, en zoo grof van inhoud, ondubbelzinnig getuigenis af. VONDEL, de verbeelder van Lucifer's „staatzucht”, de devote Katholiek, als patroon van op-roerig patriottisme en godsdienstig-gezag-hatend modernisme. Om zijn strijd tegen Maurits' nagedachtenis, en tegen puriteinsche predikanten.

Zoo bleef het minstens een eeuw lang. VONDEL, wiens meeste en beste werk SCHIRMER zeker ook „slechts Bijbelparaphrase” zou noemen, bijbelvast en bijbeltrouw als een Calvinist, zelf haast puritein lijkend door keuze van genres en stoffen, en door immer doelen op zedelijk-godsdienstige leering, — liefst voorgesteld als *aesthetisch anti-puritein!* In den eersten jaargang van *De Gids* kwam BAKHUIZEN VAN DEN BRINK op meesterlijke wijze *Vondel met Roskam en Rommelpot* vertoonen. Schijnbaar onpartijdig recht doend, handhaafde en bevestigde hij, door kunstige schakeering van licht en donker, de reeds bekende voorstelling. En geen litterair-historische studie van *De Gids* heeft meer opgang gemaakt. POTGIETER sluit zich geheel bij zijn bewonderden vriend aan. JACOB VAN LENNEP, geboren en getogen in het hart van dien Amsterdamschen kring, waarin BURMAN's nagedachtenis nog levend en gezegend was, breidde de legende ijverig uit. Gaat VONDEL te keer tegen de predikanten, het komt voort uit edele verontwaardiging, warm